

■ Фестывалі

СЛАВА ЗАСЛАЎЯ

Горад, дзе жыве музыка

Гісторыя заўсёды тоіць шмат таго, што можна адкрыць, перасансуюць. І ў кожным з гарадоў Беларусі, напэўна, ёсць нешта такое, што робіць яго прывячальным: хоцьа здаецца назва, сутнасць герба, асэнсаванне ролі вядомых асоб, якія ў іх нарадзіліся, жылі, стваралі. Але, паглыбляючыся ў гісторыю далёкую, мы часам забываем, што ў тых жа гарадах пшацца гісторыя сучаснасці, у іх цяпер ствараецца культура. І яна патрабуе асэнсавання і вывучэння.

Заслаўе на пачатку XXI стагоддзя набывае новы імідж — менавіта як горада, дзе ёсць культурны складнік. Свята музыкі ў Заслаўі цікавае тым, што звартае да музычнай культуры Беларусі — яна далёкая, так і не вельмі — XX стагоддзя, якое, у сваю чаргу, таксама ўжо ўпісана ў гісторыю краіны. Канцэрты, якія ладзіць у рамках свята Нацыянальнага канцэртнага аркестра Беларусі, у першую чаргу маюць асветніцкую задачу, якую дапамагае ажыццявіць прафесар, доктар мастацтвазнаўства, даследчык музыкі Вольга Дадзімава.

Сёлета праграма свята музыкі ў Заслаўі, якое традыцыйна ладзіцца ў студзені, была прысвечана творчасці кампазітараў Міншчыны (Імпрэза праходзіць пры падтрымцы Мінаблвыканкама і Мінгарвыканкама). Асаблівы акцэнт быў зроблены на творах Яўгена Цікоцкага, 100-годдзе якога адзначалася ў 2013 годзе. Так, на жаль, атрымліваецца, што цяпер мы абходзім увагай творцаў XX стагоддзя. Аднак у савецкі час у Беларусі былі адметныя творцы,

якія стваралі гукавы партрэт краіны. Напрыклад, Яўген Цікоцкі, які нарадзіўся ў Пецярбургу, але як кампазітар рэалізаваў менавіта ў Беларусі. Яго творы адметныя тым, што ў іх адчуваецца волькі ўплыў беларускай народнай музыкі. Ён аўтар кантат, сімфоній і опер («Міхась Падгорны» і «Алеся», якія ў свой час былі пастаўлены на сцэне Вялікага тэатра Беларусі). Гэта былі творы менавіта свайго часу. Але гэта быў час, які прахылі наш народ. Гэты час можна адчуць таксама праз музыку.

Музыканты і выкладчыкі музыкі, якія прыязджаюць падчас свята ў Заслаўе, ствараюць яшчэ і сучасны культурны асяродак, прычым не толькі праз канцэрты, але і майстар-класы. Канцэрты, якія ладзіцца ў дзіцячай школе мастацтваў, даюць уяўленне пра камерную музыку, якая можа гучаць у выкананні розных калектываў: як сімфанічнага аркестра, так і ансамбля трубаўчэ, ансамбля флейтыстаў ці струннага квартэта. Але ці не найбольш важна тое, што ў рамках свята адбываецца абласны конкурс выканаўцаў дзіцячых школ мастацтваў «Заслаўскі сшытак». Нават сам факт выступлення там, дзе іграюць майстры, азначае для дзіцяці пэўную прыступку да майстэрства.

Майстры — музыканты Нацыянальнага канцэртнага аркестра Беларусі пад кіраўніцтвам Міхаіла Фінберга. Аркестра, ад якога звычайна чакаюць любімых мелодый і папулярных песень. Як жа без іх падчас свята?..

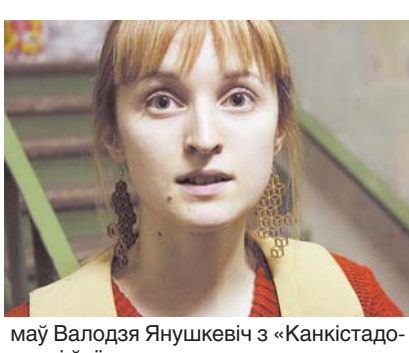
Ларыса ЦІМОШЫК.
Фота Анатоля КЛЕШЧУКА

■ Каляровы свет

БУДЗЬЦЕ ЯК ДЗЕЦІ. МАЛЮЙЦЕ

Сачыць за поспехамі гэтай таленавітай дзяўчыны я ледзь паспяваю. Сёлета яна заканчвае факультэт дызайну Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта, аднак ужо паспела прапрацаваць у некалькіх дызайнерскіх кампаніях. На яе рахунку выкананне такіх прэстыжных заказаў, як афармленне фотавыставы «Land Rover адкрывае Беларусь», стварэнне фірменнага стылю сеткі атэляў на Брэслаўскіх аэрадах, афармленне інтэр'ера і фасаду крамы іспанскай пліткі «Sagardi» і многае іншае. Але, як сапраўды творчаму чалавеку, у звыклых межах ёй робіцца цяжка, таму Ніна Калачык вырашыла маляваць... на сценах, разам з дзецьмі са сталічнага раёна Шабань.

маў Валодзя Янушкевіч з «Канкістадора», і ўсё распачалося.

Карэспандэнт «Звязды» завітала на заняткі да Ніны Калачык і ўпэўнілася, што гэта не проста творчы гурток, а сапраўды «Жывое малыванне», я і пазіцыянуе яго стваральніца.

■ НАКОЛЬКІ ГЕНІЯЛЬНА — ВЫРАШЫ САМ

— Ідэя са сценамі ўзнікла таму, — распавядае Ніна, — што ў гэтым ёсць пэўная свабода. Калі ты стаіш і штосьці ствараш на сцяне, то абуджаецца пачуццё дзяцінства, калі вельмі хочацца маляваць усюды, асабліва на шпалерах... Падчас рамонтных работ пачаўся перафармаваць сцены ў дзіцячым зале, якая размяшчаецца ў дзіцячым палацы «Золак». Менавіта там, за працай, яе заўважыў штосьці з кіраўніцтва гэтай установы і прапанаваў: «А чаму б вам не рабіць тое самае — маляваць на сценах — толькі разам з дзецьмі? Ёсць свабоднае памішканне для гэтага. Мы зробім там рамонт, прадаставім вам усё неабходнае, і можаце пачынаць».

Ніна прызнаецца, што ў яе самой былі такія думкі, аднак крыху баяліся, бо неабходнасць афіцыйнага афармлення і арганізацыі. А тут ёй дапамаглі супрацоўнікі «Золака», істотна падтры-

мастак не дайце да пэўнага ідэалу, не знойдце сябе на гэтай сцяне.

— **Такія творчасці — падобная да графіці ці іншая?**

— Гэта іншае. Аднак падобнасць з графіці — мая невядомая прынада. На першых занятках, якія мы праводзім у кабінце за сталамі, адно заданне зрабіць свой шрыфтывы аўтапартрэт, інакш кажучы, напісаць сваё імя, адлюстравваючы ў ім сябе. Гэта таксама і графіці: часцей за ўсё яны ствараюць сваё імя. Чаму? Бо гэта магчыма маюць самавыяўлення. Такім чынам, можна сказаць, яны маюць сябе на сцяне.

— **Балончыкамі будзеце маляваць?**

— Магчыма, балончыкамі будзем маляваць пейзажы. Бо яны надта дарагія, і гэта асноўная перашкода. А пакуль мы выкарыстоўваем акрылявыя фарбы, маркеры! Дарэчы, з маленькімі дзецьмі плануем на сцяне ствараць мультыкі, маляваць вельмі шмат персанажаў. Таксама будзем лпіць з гіпсу, ствараючы аб'ёмы, якія выступаюць. Будзе папярэвае мадэляванне, скульптуры і лепка з паперы, жывапіс. У выніку на адной вялікай сцяне створым штосьці разам, выкарыстоўваючы ўсё, пра што даведаліся: і фарбы, і гіпс, і паперу — атрымаецца мантаж са шматлікіх тэхнік.

— **ТРЭБА СЯБЕ «АДПУСЦІЦЬ»**

— **Чаму твае заняткі называюцца «Жывым малываннем»? У чым яго ідэя?**

— Асноўны пасыл у тым, што гэта малыванне для ўсіх ахвотных. У перспектыве, калі гэта, магчыма, перарасце ў маю асабістую школу малывання, у ёй змогуць займацца і дзеці, і дарослыя абсалютна любога ўзросту. Ідэя ў тым, каб яны разняволіліся. Дзеці і так

даволі свабодныя, яны мысляць не-стандартна, не так, як усе. Калі ж яны стаюць, то пачынаюць прывязвацца да пэўных стэрэатыпаў, крыху скоўваюцца, іх вобразнае мысленне звужаецца. Таму мая задача — дапамагчы вярнуць дзіцячую неспасроднасць. На першым занятку я прымушаю маляваць вельмі-вельмі шмат: я хачу, каб удзельнікі дасталі штосьці са сваёй падсвядомасці і мінулага. Каб яны абстрагаваліся і пачалі рабіць тое, што цяперашняе і асэнсавана рабіць не сталі б, — тое, што, магчыма, падаецца ім смешным і недарэчным. Але на самой справе ўнутраны свет мае вялікую каштоўнасць.

— **На тваю думку, навошта даросламу, працуючаму чалавеку гэтае ўнутранае разняволенне, пра якое ты кажаш?**

— Для таго, каб стаць свабодным. Увогуле, ёсць два сродкі малывання: мозг і рука. Тыя, хто «малюе мозгам», дзейнічаюць няправільна, бо яны кантраляюць сябе. Гэта тыя самыя дарослыя, якія ўвесь час думаюць, што ім трэба зрабіць і што намалюваць, «закоўваюць» сябе ў пэўныя рамкі. Ідзе пастаянны аналітычны працэс мыслення. Яны не свабодныя і не адпускаюць сябе. Яны маюць сабе, якія ўжо бачылі, узаўважваюць тое, што ім вядома, не ствараючы штосьці новае. Людзі, якія «малююць рукой», зусім свабодныя, яны «адключаюць» галаву. Мне больш блізка апошні метад, калі ты «выключаешся» і выплываеш на паперу ўсё, што ў табе ёсць. Гэта будзе не штосьці навязанае іншым светам і людзьмі, а выключана тваё, тое, што звычайна не паказваеш. А пасля, па-

На занятках з малодшай групай.

Дызайнер разам з моладдзю з Шабаню будзе ствараць карціны на сценах

— Для таго, каб стаць свабодным. Увогуле, ёсць два сродкі малывання: мозг і рука. Тыя, хто «малюе мозгам», дзейнічаюць няправільна, бо яны кантраляюць сябе. Гэта тыя самыя дарослыя, якія ўвесь час думаюць, што ім трэба зрабіць і што намалюваць, «закоўваюць» сябе ў пэўныя рамкі. Ідзе пастаянны аналітычны працэс мыслення. Яны не свабодныя і не адпускаюць сябе. Яны маюць сабе, якія ўжо бачылі, узаўважваюць тое, што ім вядома, не ствараючы штосьці новае. Людзі, якія «малююць рукой», зусім свабодныя, яны «адключаюць» галаву. Мне больш блізка апошні метад, калі ты «выключаешся» і выплываеш на паперу ўсё, што ў табе ёсць. Гэта будзе не штосьці навязанае іншым светам і людзьмі, а выключана тваё, тое, што звычайна не паказваеш. А пасля, па-

чынаючы думаць, ты знаходзіш у гэтым пэўныя сюжэты і аб'ядноўваеш іх у карціну.

— **Ты казала, вы будзеце імкнуцца маляваць рух?**

— Сапраўды, магчыма, летам да нас пачнуць прыходзіць запрашаньня акцёры. Сутнасць нашых заняткаў будзе ў тым, што мы проста сядзем колам (на падлогу, падаконнікі, крэслы) і ўключым музыку з пэўным настроем, што адпавядае характару запрашанага героя. Ён будзе хадзіць вакол нас, не на хвіліну не спыняючыся. А нашай задачай будзе намалюваць яго — увабодзіць імгненне. Трэба пастарацца перадаць прысутнага проста лініяй, бо лінія — гэта тое, што адразувае кожнага з мастакоў. Нават не колер, на маю думку, а менавіта лінія — гэта самае важнае ў творчасці. Часам будзем заходзіць на трэнерку «Канкістадора» і маляваць, як яны танцуюць.

— **Я ХАЧУ РАЗНЯВОЛІЦЦА**

— Ніна, сёлета ты заканчываш ВУН, працуеш у прэстыжнай дызайнерскай фірме. Навошта табе трэба тыя разы на тыдзень весці гурток малывання?

— Выдатна, калі людзі кажучы, што дызайн — гэта мастацтва. Але для мя-

Сцяна ў «Золаку», якую размалявала Ніна Калачык.

не ён, хутчэй, тэхнічная дзейнасць. Я чула такі выраз: «Калі стварае дызайнер, ён стварае для ўсіх. Калі стварае мастак, ён стварае для сябе». А з тых людзей і дызайнераў, якія любяць рабіць штосьці для сябе. І гэта зусім не эгаістычна, такі мой мастацкі пункт гледжання... Я хачу разняволіцца. Таму ад іншых патрабую таго ж, чаго чакаю ад сябе. Хачу дастаць знутры штосьці такое, што схавана. Хачу, каб мае вучні дапамаглі мне ў гэтым. Я ведаю, што яго ёсць і пастаянна вырываецца наверх у маіх работах, і нават у гэтым імгненні працаваць з вучнямі. Я спадзяюся, што праз іх творчасць, працуючы з імі, нарэшце зразумю сябе, хто я — мастак або дызайнер.

— **А каб мастак у табе перамог, чым бы ты займалася?**

— Ілюстрацыі! Я вельмі хацела б ілюстравць творы, кнігі, і не важна, якая гэта будзе літаратура. Проста каб тэксты былі цікавыя мне, жанр не мае значэння. Хачу, каб напісаннае аўтарам было праілюстравана праз мой суб'ектыўны погляд, і каб людзьмі было гэта блізка.

Ніна ШЧАРБАЧЭВІЧ,
фота аўтара

■ Кінакрокі

КУДЫ РУХАЕЦЦА НАША ДАКУМЕНТАЛЬНАЕ КІНО?

Вясковая рэальнасць vs «офісны планктон»

На кінастудыі «Беларусьфільм» апошнім часам вельмі рупліва пра розгаласі і інфармацыйную падтрымку. Для гэтага наладзілі нават трохдзённы паказ дакументальных фільмаў, зробленых на студыі «Летапіс» за мінулы 2013 год. І цяпер гэта ўжо не закрыты паказ выключна для кінакрытыкаў і нешматлікіх прадстаўнікоў прэсы. Абвесткі аб працягу можна было знайсці нават у інтэрнэце, а значыць — запрашалі ўсе кінамаатры. Па шырасці, гэта радуе. Бо чаго-чаго, а адкрытасці, свабоднага доступу да інфармацыі і арганізацыйнага зладжвання кінамаатры ў нас хапае напярэш.

Усяго на «Летапіс» за 2013 год знялі 20 дакументальных фільмаў агульнай працягласцю 11 гадзін 45 хвілін. Для параўнання: летась былі зняты 24 фільмы працягласцю 9 гадзін 10 хвілін. Сярэдні кошт адной дакументальнай стужкі складае недзе 300 млн рублёў. Вядома, сёння вытворчасцю стужкі «Летапіс» дакументальнага кінамаатры не абмяжоўваецца. Але студыя існуе з 1968 года, і менавіта яе прынята лічыць апырышчам школы беларускага кінадакументальнага кіно. Толькі вось што ў «сценах» гэтай школы адбываецца сёння, адназначна скажа пакуль даволі цяжка. Паглядзеўшы 18 мінутагодніх фільмаў студыі «Летапіс», я прыйшла да высновы, што ў гэтых фільмах ужо можна падзяліць на фільмы пра асоб, героі, гістарычныя постаці і захваленыя і фільмы пра мясціны. Але стужак пра людзей усё-такі больш. Чаму іх больш і што з імі не так, разважаем далей.

Вёска-«перадзод»

Адметна, праўда, што на «Летапіс» працягваюць ствараць як сталья рэжысёры (Анатоль Алай, Міхаіл Ждановіч, Віктар Асюк, Ірына Волах ды іншыя), так і з'яўляюцца новымі імёны. Так, гэтым разам у цятрах удалося разгледзець імёны Ігара Чышчэні (фільм «Андрэй Такінданг», Спяняюся ў сярэдзіне), Наталлі Жамойдзік («Сёстры Парфановіч. Гісторыя аднаго ўвасаблення»), Юрыя Ківалова-Станкевіча («Забытыя імёны. Мікалай Мінскі»). За мінулы год на «Летапіс» працавалі 17 рэжысёраў. І як свядома працаваў на студыі, спрычы росту новай генерацыі маладых кінематаграфістаў — праграмае рашэнне «Летапісу».

Што праўда, разгарнуцца новым, асабліва маладым, на студыі, здаецца, цяпер даволі цяжка. Справа ў тым, што спектр тэм «Летапіса» калі не звужаецца з часам, то застаецца адным і тым жа. Гэта, як правіла, фільмы да юбілейных дат, стужкі пра знакамітых гістарычных асоб і нашых знакамітых і не вельмі знакамітых сучаснікаў, а таксама пра вёску, беларускую глыбінку, так званую беларускую паралельную рэальнасць. Я асабіста заўжды прывязана стаўлюся да стужак, напрыклад, пра вёску і вясковых людзей. Магчыма, таму, што большую частку дзяцінства сама правяла ў бабці на вёсцы, мне цікава назіраць за вясковым ладам жыцця, гаворкай гэтых негарадскіх людзей, разбірацца ў іх філасофіі і светлаглядзе. Тым больш, што нашы вёскі ўжо, здаецца, не ўратуеш ад знікнення. Дык трэба хоць напуюніцу засведчыць дакументальна, чым яна жыве сёння, што мы страчваем. Але калі глядзіш дакументальныя фільмы тры дні запар па некалькі гадзін, то ўспрымаюцца яны вельмі «канцэнтравана». Гэта адначасова і ўскладняе ўспрыманне, і дапамагае ўбачыць тое, чаго не ўбачыш, глядзячы фільмы «паасобку». Вось і атрымалася, што дакументальных карцін пра вёску ў тым ці іншым сэнсе (пра

мясціны, мінулае, асобу) у «Летапіс» надзвычай шмат. Нават зашмат. На гэтым вясковым фоне хочацца пабачыць сучасныя беларускія фільмы хача б пра тых жа «офісных планктонаў», жывіцё гарадскіх кантор і сталічных менеджараў — так званых «новага працоўнага класа» Беларусі. А яшчэ лепш было б звярнуцца да нейкіх праблемных тэм. Менавіта праблемага поля, магчыма, нават публіцыстычнасці ў нейкім сэнсе беларускага кінадакументальнага кіно не хапае.

Яны, праблемы, у нашых дакументальных стужках паўстаюць як быццам усюсю, не займаючы цэнтральнага месца. Як у фільме Кацярыны Махавай «Напярэдні». Гэта фільм-назіранне за жыццём звычайнай школы ў вёсцы Бабічы Чароўскага раёна, якая знаходзіцца недалёка ад чарнобыльскай зоны адчужэння. Але пра гэта глядач даведаецца толькі ў сярэдзіне фільма. І тое здагадаецца, бо адносна ведае пра сітуацыю з Чарнобылем у Беларусі. А калі замежнік будзе глядзець, дык не здагадаецца. Не ацэніць замежнік і дыялогі настаўніцы з вучнямі пра тое, што такое каханне або да чаго трэба ў жыцці імкнуцца. «Вучыцца, наступіць», — гаворыць галоўны герой, школьнік Ваня, які піша вершы. «І вёсці здарова лад жыцця», — падказвае настаўніца. Вось яны — каштоўнасці сучаснай беларускай глыбіні.

Уласна героі ў Каці Махавай атрымаюцца вельмі сымпатычныя. Такі просты і добры вясковы хлопец, шчыры, трохку сарамлівы і вельмі працавіты. Увесь час даводзіцца бачыць сучасных гарадскіх дзяцей, якія суткамі «завісаюць» калі камп'ютара і не адрываюцца ад экрану смартфоннага ў мёрт. А тут — такія жывыя, «аўтэнтчныя»

Кадр з фільма Вольгі Дашук «Не адзін».

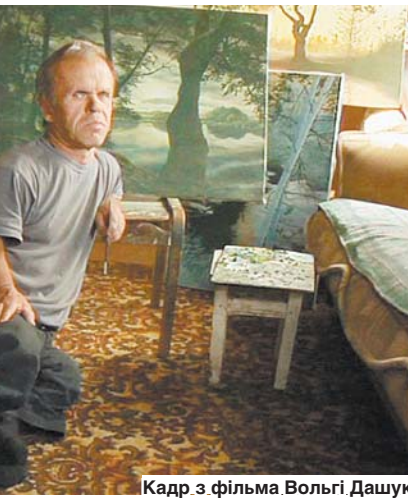
дзеці, якія гуляюць у свае немудрагелістыя «аналагавыя» гульні на перапінках паміж урокам. А па-за школай саджаюць бульбу і робяць усялякую іншую гаспадарчую працу.

Яшчэ адным у пэўным сэнсе адметным фільмам стала стужка вядомага рэжысёра Галіны Адамовіч «Шамбала» пра беларускія балоты. Недзе на Палессі ёсць яшчэ мясціны, дзе на выспах сярод вады жывуць людзі. Тут яшчэ захаваўся стары, традыцыйны ўклад жыцця. Некаторыя жыхары з захваленнем і ўзнёсласцю распавядаюць пра жыццё на балотах: чыстае паветра, суладдзе з прыродай. Іншыя — скардзяцца і шкадуюць, што ўсё жыццё ім давялося пражыць у такіх нечалавечых складаных умовах. Жывіць на балочце — гэта выжыванне. І так рэальныя географічны факт, на якім пабудаваны фільм, ператвараецца ў вобраз і сімвал жыцця ўсёй Беларусі. Фільм Галіны Адамовіч — гэта таксама фільм-назіранне. А яшчэ вялікую ролю ў ім адгрывае музыка. У Адамовіч апошнім часам шмат музыкі, яна нават наперад

збягае. Быў фільм пра Святлану Бень і яе гурт «Сярэбраныя вяселле». Зусім надыдуна пра мэра стужкі «Музыка вайсковая» пра Макса Мермана. І вось у «Шамбале» гучыць музыка этна-трыа «Троіца». Цудоўная музыка! Але здаецца, што яе ў фільме зашмат. Амаль магчымы эпизод, калі адна з сталых жыхарак балот чытае замову, якой яе навучылі прадкі, а на экране мы бачым, як магутны вецер гайдае дрэвы і траву. Гэтае спалучэнне зачароўвае. Ёсць у ім кінематаграфічна-медытатываўна сіла. Якая, праўда, знікае, як толькі пачынае гучаць музыка...

Уся ўлада — людзям

Цікава, што сярэд аўтарскіх рэжысёрскіх праектаў фільмаў-назірання на «Летапіс» — большасць. І ў гэтым іх слабасць. У нечым яны ўсе падобныя адзін на аднаго павольнасцю, размеранасцю. А галоўнае — адсутнасцю дакладна прадуманай драматургіі. У мастацтве ж нават назіранне павінна быць абгрунтаваным. А фільмы распавядаюць пра кранальныя лёсы і рэчы, але не маюць прадуманай кампазіцыі, і многае ў іх стылістычна неаднародна. Як, напрыклад, у бісспрэчальна вельмі смелым ідэяй, але канцэптуальна недакарналым фільме Юрыя Цімафеева «Крокі над вадой» пра мастака-інваліда Анатоля Галашу, паралізаванага пасля цяжкай траўмы пазваночніка. Ён уваходзіць у спіс Сусветнай асацыяцыі мастакоў-інвалідаў, якія маюць зубамі і нагамі. На працягу ўсяго фільма не гучыць ані слова. У суправаджэнні класічнай музыкі дэманструюцца кадры з няпростага побытавага жыцця мастака, які не можа хадзіць і варушыць

Кадр з фільма Вольгі Дашук «Не адзін».

рукамі. Яму дапамагае, відаць, маці. І гэты амаль акарэльны фільм напрыканцы чамусьці ператвараецца ў нейкі рэпартаж з адкрыцця выставы мастака.

Фільм Вольгі Дашук «Не адзін» таксама распавядае пра мастака. Віктар Залатнін — самадзейны мастак. Ён жыве на беразе Нёмана, на ўскрайку Налібоўкай пушчы. Абсалютна адзін. Хіба што верны сабака Вольф з'яўляецца яго адзіным і самым верным сябрам, які заўсёды побач. Віктар Залатнін — інвалід, мае вельмі маленькі рост. У 41 год ён свядома вырашыў пераехаць з горада ў вёску. І цяпер жыве на хутары, дзе паблізу няма больш ніводнага чалавека. Па сутнасці, «Не адзін» — гэта своеасаблівы фільм-партрэт. Толькі не на фоне параднага інтэр'ера, а на фоне жорсткай рэчаіснасці, калі мастак разумее, што з яго хваробай доўга не жывуць...

Фільмы-партрэты ў беларускай кінадакументальнасці — даніна савецкай традыцыі, калі неабходна было з уласцівым тым часам пафармаваць паказачы усю вельмі

героя. Вось Уладзімір Дашук у фільме пра галоўнага кінолага Мінскай вобласці Дзяміяна Хадатовіча («U Vitae Est. Жывіць, як яго ёсць») і хірурга ваеннага шпітала Уладзіміра Кучмы («Fragile. Жывіць хрупкае») ад пафаснай параднасці адшоў, імкнуўшыся паказаць перадусім самога чалавека, з яго перажываннямі, побытавым жыццём. Але не ўнікнуў мазаічнасці наратыву, празмернай раздробленасці кампазіцыйных частак. Нібыта вельмі шмат хацеў спалучыць у адным фільме, зашмат расказаць пра аднаго чалавека і няпростаю справу яго жыцця. Хаця, трэба аддаць належнае, фільмы Уладзіміра Дашука не сумныя, дынамічныя і глядзючы іх цікава.

Кадр з фільма Кацярыны Махавай «Напярэдні».

Сярэд фільмаў пра людзей на «Летапіс» стварылі яшчэ некалькі адметных стужак. Рэжысёр Іван Плігін па адзнацы Валерыя Куставы зняў фільм «Аляксей Дудары. Крыніца часу» пра вядомага беларускага драматурга. Пра шлях ад вясковага дзяцінства да вучобы ў Наваполацкім ПТВ нафтавікоў і працы слесарам на нафтапрадукцыйным заводзе Аляксея Дудары распавядае сам, перанесшы на прапацэдні здымак фільма інфаркт. Такім чынам стваральнікам фільма, якія рытуэцкія цяпер другую частку, удалося ператварыць аўтара сцэнарыя знакамітых «Белых рос» практычна ў тэлежурналіста, які карыстаецца ў кадры метадам рэпартажэрскай стойкі, пераходзячы ад аднаго аб'екта да іншага, жывае жэстыкулюючы і распавядаючы пра сябе. І хача драматургічна фільм пра Дударына падаецца даволі слабым, бо традыцыйна распавядае пра героя ад нараджэння да сучаснасці, але партрэт яго ад гэтага, прынамся, не робіцца застылым.

Чого не скажаш пра фільм Яўгена Сячэна «Леанід Дранько-Майсюк. Бязмежнае». Тут галоўны герой — вядомы беларускі паэт — аказваецца застылым, «забаранавелым» і недасягальным. І для гледчага застаецца загадка, хто імкнецца дабіцца менавіта такога эфекту: ці рэжысёр, ці сам паэт. Леанід Дранько-Майсюк, чытаючы за кадрам свае развагі пра паэзію і жыццё, дабываецца такога ўзроўню пафасу, што становіцца нават трохі няёмка. Хто ёсць сапраўдны паэт, а хто з'яўляецца не-паэтам? Як зрабіць так, каб у жыцці пераважала вечнае над часовым, а інтэлект і душа не супярэчылі адно аднаму? На гэтыя і многія іншыя экзистэнцыйныя пытанні ён дае свае адказы... Ён разважае пра сваю беларускую Вілію, як пра месца месцаў; пра тое, як у школі настайніца спрабавала перавучыць яго размаўляць па-руску (гэтую міні-навелу, напрыклад, асабліва адзначала кінакрытык Наталля Агарава). І ў гэтых навалах ёсць нешта жывое. А вось апагеем пафасу сталі задуманыя здымкі на марскім беразе ў Клайпедзе, якія выклікаюць асацыяцыі з лёсам і прызнанасцю Максіма Багдановіча, на фоне якіх зноў-такі гучыць закадравы голас паэта і яго саматна-задумныя развагі пра быццё і мастацтва.

І ўсё-такі пра тое, што «Летапіс» рухаецца, а не стаіць на месцы, сведчыць, напрыклад, і абране героямі фільмаў маладых беларускіх творцаў. Такіх, як Андрэй Такінданг. А яшчэ ў студыі дакументальных фільмаў з'явілася новая мастацкая, якую ў стылі «выцінанкі» зрабіў мультыплікатар Міхаіл Тумеля. Пад фальклорную музыку піша наша кінематаграфічнае п'яро свой «Летапіс».

Вольга ЧАЙКОўСКАЯ